

Lääne-Virumaa rahvaraamatukogude aastaaruanne 2017

Tabel 1

Maakonna/linna nimi	Elanike arv (01.12.16)	KOV-de arv maakonnas	Üldkasutatavate raamatukogude arv	Harukogude arv	Kokku
Lääne-Virumaa	59745	15	25	14	39

2017.a oli Lääne-Virumaal endiselt maakonnaraamatukogu, 3 linnaraamatukogu ja 21 külaraamatukogu. Lisaks tegutses aasta lõpuks 12 regulaarselt teenust pakkuvad teeninduspunkti. Raamatukogusid ei suletud, erinevus eelmise aasta arvudega tuleneb struktuurimuudatustest: kaks raamatukogu muutusid harukogudeks, üks raamatukogu ja üks harukogu läksid arvestusse laenutuspunktidenä ning nende võrra on raamatukogude arv väiksem.

1. Põhilised tegevussuunad

- Jätkus raamatukoguvõrgu korrastamine, raamatukogusid liideti kahes omavalitsuses. Asutati juurde kaks teeninduspunkti, mis tõi omakorda juurde ka lugejaid. Tehti ettevalmistusi raamatukogude liitmiseks ühinenud omavalitsustes: korrastati dokumentatsiooni ja peeti läbirääkimisi, raamatukogude liitmine otsustati ära kolmes omavalitsuses.
- Oli kogude korrastamise ja inventuuride aasta. Inventuur viidi läbi 16-s raamatukogus, millest 13-s olid abiks maakonnaraamatukogu komplekteerijad. Kogude puhastamise käigus kanti maha üle 50 000 teaviku.
- Alustati raamatukogude kvaliteedihindamisega – 2017.aastal osalesid pilootprojektis Lääne-Virumaa Keskraamatukogu ja Tapa Linnaraamatukogu, hindamise viisid läbi veel Kunda LRK ja Kadrina VRK.
- Maakonnas on juba aastaid olnud prioriteediks laste lugemisharjumuste kujunemisele kaasaaitamine ja nende raamatukokku toomine. Ka laste- ja noorte kultuuriaastal pöörati sellele rohkelt tähelepanu ja üle mitme aasta on lastest lugejate arv plusspoolel. Maakonnaraamatukogu korraldas noorte-teemalise koolituspäeva, kus anti ülevaade noortekirjandusest ja räägiti sellest, millele tuleks tähelepanu pöörata noortega suhtlemisel, et nad raamatukogus ennast oodatuna ja hästi tunneksid. Maakonda külastanud Laste Vabariigi tegevustesse andsid kõikjal oma panuse ka raamatukogud.

2. Juhtimine

2.1 Raamatukogude võrgu struktuur ja nõukogud

Raamatukoguvõrgus toimusid muudatused Laekvere ja Vinni vallas:

- Laekvere vallas liideti kolm raamatukogu: põhimääruse järgi on Laekvere raamatukogu vallaraamatukogu, mille struktuuri kuuluvad haruraamatukogud Muugas ja Veneveres. Pärast raamatukogude liitmist vähenes raamatukogude lahtiolekuaeg, kuid teenus on endiselt piirkonna elanikele kättesaadav. Koosseisus toimusid muudatused juba 2016.aastal, mille järel jäi tööle kaks inimest. Laekvere valla kolme raamatukogu liitmine vähendas eelarvekulusid 10%.
- Vinni vallas liideti Kadila rk Vinni-Pajusti raamatukoguga. Põhimääruse järgi jätkab Kadila tööd Vinni-Pajusti raamatukogu laenutuspunktina. Lahtiolekuaegades ja koosseisus muudatusi ei kaasnenud, Kadilas laenutavad endiselt raamatukogu juhataja ja noortemaja juhataja.

Lisaks:

- Rakke VRK harukoguna tegutsenud Lahu on 2017.a arvestuses laenutuspunktina.
- Kadrina VRK juurde loodi Ridaküla teeninduspunkt, et Vohnja piirkonna inimesi paremini teenindada.
- Lepna raamatukogu avas laenutuspunkti Veltsi Lasteaed-Algkoolis, kus raamatukogutöötaja kord kuus raamatuid laenutamas käib.

Maakonnas oli 7 raamatukogu, mille teeninduspiirkonna elanike arv jäi alla viiesaja ning kaks raamatukogu, kus kasutajate arv jäi alla saja. Vähenev elanikkond paneb kaaluma iseseisva raamatukogu jätkamise neis paikades. Omavalitsuste ühinemisega kaasnev raamatukogude liitmine ühtse juhtimise alla võimaldab jagada töökoormust, olla paindlik nii eelarves kui lahtiolekuaegades ja aitab kindlasti kaasa raamatukoguteenuse parendamisele.

2.2 Eelarve

Tabel 2

<i>Põhieelarve</i>	<i>Seisuga 31.12.2016</i>	<i>Seisuga 31.12.2017</i>	<i>Muutus</i>
Eelarve kokku	1 644 413 €	1 646 678 €	0,14%
sh keskraamatukogu	562 151 €	562 973 €	0,15%
Personalikulu	1 087 242 €	1 112 385 €	2,31%
sh keskraamatukogu	450 149 €	443 469 €	-1,48%
Komplekteerimiskulu	272 430 €	282 693 €	3,77%
sh KOV-lt	164 042 €	172 459 €	5,13%
sh riigilt	108 388 €	110 234 €	1,7%
sh keskraamatukogu	53 796 €	55 547 €	3,26%
sh KOV-lt	25 133 €	26 407 €	5,1%
sh riigilt	28 663 €	29 140 €	1,7%
Infotehnoloogiakulu	40 619 €	39 016 €	-3,95%
sh keskraamatukogu	4 795 €	4 640 €	-3,23

Maakonna raamatukogude eelarved tervikuna küll suurenesid, kuid kahjuks oli raamatukogusid, kus eelarve 2017.aastal vähenes (n. V-Maarja). Raamatukogude jooksevkulu ühe elaniku kohta olid keskmiselt 27,6€ (2016.aastal 27,2€).

KOV-ide komplekteerimiskulu ühe elaniku kohta oli keskmiselt 2,9€, kõige suurem Vihula vallas Karepa raamatukogul (10,2€) ja kõige väiksem Tamsalu raamatukogul (1,1€).

Investeeringuid suuremate remondikulude näol oli LVKRRK-l, Kadrina VRK-l ja Rakke VRK-l, kus alustati juurdeehitusega.

Täienduskoolitusele kulus kokku 8148€ ja erinevate ürituste ning näituste korraldamiseks kulus kokku 9079€.

RVL, koduteeninduse ja teeninduspunkti korraldamisel kompenseeritakse isikliku sõiduvahendi kasutamise kulud ainult kahel raamatukogul.

2.3 Projektid

Palju oli lastele ja noortele suunatud projektitaotlusi. Toetused võimaldasid pakkuda huvitavaid ja harivaid kohtumisi nii raamatuillustraatoritega kui kirjanikega või eesmärgipäraseid ühistegevusi. Kirjanikega kohtumised ärgitasid lapsi rohkem lugema nende raamatuid.

LVKRRK korraldatav tasuta raamatu laat on juba traditsiooniline ja oodatud maakondlik sündmus, mis võimaldab liikuda suurel hulgal kirjavaral.

Maakonnaraamatukogu koolitusprojektid on suureks abiks raamatukogutöötajatele heal tasemel ja aktuaalsetel teemadel täienduskoolituste pakkumisel.

Tabel 3

Projektid, toetused (Kellelt saadud?)	Periood	Eraldatud summa	Projekti üldmaksumus
Kultuurkapitali Lääne-Virumaa ekspertgrupp			
<i>Roela raamatukogu</i>			
1. Tervisliku seisundi testimine	01.2017	200 €	250 €
2. Laste viltimise töötuba	10.2017	100 €	126 €
<i>Tapa Linnaraamatukogu</i>			
1. Kirjanik Juhani Püttsepa kohtumine Jäned ja Lehtse kooli õpilastega	27.03.2017 – 28.04.2017	220 €	291,75 €
<i>Lääne-Virumaa Keskraamatukogu</i>			
1. Virumaa laste osalemine üle-eestilisel kirjandusmängul	20.03.2017 – 20.04.2017	200 €	584 €
2. Tasuta raamatu laat Rakveres	01.03.2017 – 31.03.2017	485 €	2950 €
3. Folklorist Marju Kõivupuu loeng „Rahvameditsiin koduköögis“ Lääne-Virumaa Keskraamatukogus	09.10.2017 – 15.11.2017	170 €	219 €
Kultuuriministeerium			
<i>Lääne-Virumaa Keskraamatukogu</i>			
1. Raamatukogutöötajate pädevuse tõstmine	15.04.2017 – 30.09.2017	1 402 €	1 863 €
2. Pildi sisse minek. Vol. 2	01.01.2016 – 31.05.2017	800 €	1 749 €
3. Pildi sisse minek. Vol. 3	01.10.2017 – 31.05.2018	1 050 €	
Tallinna Keskraamatukogu			
<i>Lääne-Virumaa Keskraamatukogu</i>			
1. Kunst Lääne-Virumaa Keskraamatukokku	05.09.2017 – 30.09.2017	892 €	1 170 €
KOKKU		5 519 €	

2.4 . Personali koosseis, juhtimine ja areng

2017.a lõpus oli maakonnas 78 raamatukoguhoidjat (2016.a 77), neist 45 ülikooliharidusega.

Raamatukoguhoidja kutset omas 45 töötajat.

Osalise tööajaga töötas 11 raamatukoguhoidjat, aruandeaastal lisandus neist 2 (Roela ja Haljala).

Tamsalu raamatukokku jäi aasta lõpuks tööle kahe asemel üks töötaja.

- Tamsalu rk 6-päevane lahtioleku aeg kahanes päeva võrra kui tööle jäi vaid üks raamatukoguhoidja ning ajutiselt vähenes lahtioleku aeg ka 4-le päevale nädalas. Lugejaid teenindasid valla teiste raamatukogude töötajad, mistõttu olid vähem avatud ka nende raamatukogud (Assamalla ja Vajangu).
- Lepnala asus märtsist tööle uus direktor ning seoses sellega muutusid lahtiolekuajad.
- Haljala VRK Aaspere harukogus vahetus töötaja, kes on ametis 0,5 kohaga. Vallaraamatukogu koosseisu võeti ka 0,5 kohaga kooliraamatukoguhoidja. Personalimuutused tõid kaasa muutused harukogude lahtioleku aegades.
- Väike-Maarja VRK vahetus juhataja seoses endise juhataja pensionile minekuga.

- Roela rk-s oli tööks kaks vabatahtlikku, kes aitasid läbi viia inventuuri, fondi puhastada ja mahakantud teavikuid kokku pakkida.
- Lääne-Virumaa Keskraamatukogust lahkus seoses elukohavahetusega üks teenindusosakonna töötaja ja tema asemel asus tööle seni laste- ja noorteosakonnas töötanud raamatukoguhoidja. Laste- ja noorteosakonda võeti septembrikuust tööle uus inimene.

2.4.1 Ülevaade täienduskoolitusest

Vt ka Lisa 1

Tabel 4

Teema	Korraldaja	Osalejate arv
<i>Kirjandus ja lugejateenindus</i>		
Eesti laps sõjajärgses olustikus: ilukirjanduslik vaade + veebikoolitus	RR	6
Raamat kui sõber ja abimees	Eesti Lugemisühing	1
Psüühikahäiretega inimeste teenindamine	RR	1
EMKÜ koolituspäevad	EMKÜ	1
Muuseumidelt raamatukogudele	RR	1
Metoodika teabepäev: Eesti keele iseseisva õppe nõustamine keelekohvikutes	Integratsiooni Sihtasutus	1
RVL täna ja homme	RR	1
Infopädevus	TÜ	2
Programmeerimisest maalähedaselt	TÜ	1
Info ja kommunikatsioonitehnoloogia huviringide juhendajate baaskoolitus	Vaata Maailma SA	2
Koolitusprogramm spetsialistidele, kes oma töös puutuvad kokku psüühikahäiretega inimestega	Tallinna Vaimse Tervise Keskus	1
<i>Lasteteenindus</i>		
Laps kirjanduses 5 "Laps ja lugu"	ELK, Eesti TA Underi ja Tuglase Kirjanduskeskus	2
Algupärase lastekirjanduse päev "Aja lugu ja õnnelik lapsepõlv laste- ja noortekirjanduses"	Tartu LRK	5
Lasteraamatukoguhoidjate õpipäev aktiivõppest ja koostööst	EKL	1
Konverents Muinasjutuvägi "Lugudega kasvame suureks"!	Läänemaa Keskraamatukogu	3
Lasteraamatukogude kogemuste tuur	Võru KRK	2
<i>Arendus ja juhtimine</i>		
Vabatahtlike kaasamise koolitus	Kultuuriministeerium	1
Veebiseminar "Isikuandmete töötlemine avaliku seaduse alusel"	Addenda OÜ	2
Teenusedisaini koolitus	RR, Kultuuriministeerium	2
Autoriõiguse põhimõtted raamatukogus	RR	1
Autoriõigus ja digitaalne sisu raamatukogudes	Tallinna KRK	1
Rahvaraamatukogude statistika	RR	2
<i>Seminarid ja teabepäevad</i>		
Maaraamatukogude suvelaager Raplamaal	ERÜ, Rapla KRK	3

Maaraamatukogude sektsiooni teabepäev	ERÜ	4
Rahvaraamatukogude suvisel seminarlaager "Raamatukogu teenus, väärtus ja kasu hindamine"	RR ja Läänemaa Keskraamatukogu	2
XIV üleriigiline lasteraamatukoguhoidjate päeval Põltsamaal	ERÜ, Põltsamaa RK	1
Talveseminar "Õpetamine ja õppimine raamatukogus"	ERÜ	1
Kooliraamatukogude sektsiooni teabepäev	ERÜ	1
Koolitajate mittekongressil: Kus kogu seal väge	Kutsekoda, EPALE	1
ETKA Andrase raamatukogude seminar	ETKA Andras	5
<i>Muud koolitused</i>		
Enesekontrolli ja tuleohutuse korraldamine asutuses ja ettevõttes	OÜ Tuletark	1
Tuleohutusosalane koolitus	FIE Karl Tamberg	6
Esmaabikoolitus	FIE Heiki Porval	6
Turvatestimise töötuba	Clarified Security OÜ	1

Väljaspool maakonnakeskust käisid koolitustel peamiselt LVKRRK ja Tapa LRK töötajad. Mõned maaraamatukoguhoidjad osalesid ERÜ maaraamatukogude sektsiooni korraldatud üritustel. Valdavalt käiakse täienduskoolitustel ainult maakonnaraamatukogus.

2.4.2 Maakonnaraamatukogu korraldatud koolitused

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu korraldas 2017.a 10 koolitus- ja teabepäeva ning 2 õppereisi.

Tabel 5

Aeg	Koolituse teema	Koolitaja	Koolituse maht/ kestus	Raamatukogu hoidjate arv/ KOV-ide arv	Eelarve/ koolituseks kulutatud summa
26.01	<u>Kirjandus, kogude kujundamine</u> Eesti ulmekirjandus. Kirjastamise üldisest seisust. Tänapäeva kirjastuse tegemised	Siim Veskimees Tauno Vahter	4	31/13	130€
1.03	<u>Kirjandus, kogude kujundamine</u> Põhjamaade kirjandus. LR 60. <u>Arendus</u> Kuidas kasutada ruumi kui ruumi ei ole	Anu Saluäär Kaie Holm	2 2	41/13	177€
16.03	<u>Lugejateenindus</u> Täiskasvanu kui õppija	J.S. Liigand- Juhkam	5	19/11+ 3 Ida-Viru, 3 Järvamaa, 1 Hiiumaa	(ETKA Andras)
19.04	<u>Kirjandus, kogude kujundamine</u> Ülevaade uuemast noortekirjandusest	Jaanika Palm	2	47/12 + 5 Ida-Viru	913€

	<u>Lugejateenindus,</u> <u>lasteteenindus</u> Noored ja raamatukogu	Epp Adler	4		
23.05	<u>Lugejateenindus,</u> <u>arendustegevus</u> Õppereis Tallinna: Rahvusraamatukogu, Statistikaamet, Tervishoiukõrgkooli raamatukogu, Pimedate raamatukogu		6	38/13	324€
28.08	<u>Lugejateenindus</u> Biblioteraapia kasutamise võimalused ja võtted	Maria Teiverlaur	6	25/10 + 8 Ida-Viru + 2 Järvamaa	485€
12.09	<u>Lugejateenindus,</u> <u>andmekogude vahendamine</u> Õppereis Tartu Rahvusarhiivi Noora majja, Tervishoiukõrgkooli RK		5	11/10	250€
26.09	<u>IT, lugejateenindus</u> Infoturbe teadlikkuse tõstmine <u>Arendus, juhtimine</u> Raamatukogutöö kvaliteedi hindamise mudel	Aare Reintamm Tiina Kriisa, Kaili Õunapuu- Seidelberg	4 1	41/13	Euroopa Regionaalar engu Fond (TTÜ)
31.10	<u>Arendustegevus,</u> <u>lugejateenindus</u> MTÜ Kadrina Kirjandusklubi tegevus Võrdsest kohtlemisest ja soolisest võrdõiguslikkusest <u>Kirjandus</u> Raamatu „Eesti argielu. Teekond moodsasse maailma“ tutvustus	Ene Heide, Jaanus Reisner Liisa Pakosta Heiki Pärdi	2 2	40/12	251€
7.11	<u>Kirjandus</u> Kirjandustuur <u>Lasteteenindus</u> Pildi sisse minek <u>Juhtimine</u> Raamatukogude statistika, ja selle kajastamine programmis Urram	A. Ilves, S. Urgas, V. Afanasjev, P. Jaaks Reet Tomband Lea Lehtmets, Kaili Õunapuu- Seidelberg	2 1 2	31/14	62€
7.12	<u>Kirjandus, kogude</u> <u>kujundamine</u>			39/14	59€

Lambri kirjastuse väljaanded	Ilmar Särg	2		
<u>Juhtimine, lugejateenindus</u>				
Muudatused	Agne Aaslav	1		
tulumaksuseaduses				

2017.a võttis maakonnaraamatukogu poolt korraldatud erialasest täienduskoolitusest osa 82 Lääne-Virumaa raamatukogutöötajat, sealhulgas 24 keskraamatukogu töötajat. Kahel koolitusel osalesid Ida-Virumaa ja ühel Järvamaa raamatukoguhoidjad.

Koolitus „Täiskasvanu kui õppija“ korraldati koostöös ETKA Andras piirkondliku koolitusena ja sellel osales raamatukoguhoidjaid Ida-Virumaalt, Järvamaalt ja Hiiumaalt.

Kolme koolituse kulud kaeti kas täielikult või osaliselt Kultuuriministeeriumi raamatukogude arendamise programmist.

LVKRRK poolt korraldatud koolituspäevadel osalemine läks ühele osalejale maksma 42 eurot.

Maakonna raamatukoguhoidjad eelistavad käia täienduskoolitusel pigem maakonnakeskuses, mis on neile logistiliselt kättesaadavam ja taskukohasem. Keskraamatukogu korraldas erialaseid koolitus- ja teabepäevi keskmiselt korra kuus. Arvestati rahvaraamatukogu töös vajalike kutsestandardi kompetentsidega: kogude kujundamine, lugejateenindus, arendustegevus, juhtimine. Osalejate hinnangul olid need ajakohased, vajalikud ja heal tasemel. Eriti vajalikeks peeti kirjanduskoolitusi ja õppereise, aga ka infoturbe koolitust. Täiendati oma teadmisi ja oskusi suhtlemises noortega, biblioteraapiast ja ruumi otstarbekast kasutamisest

Aasta lõpus said kõik täita elektroonilise tagasiside vormi, milles toodud ettepanekuid arvestatakse koolitusplaani koostamisel. Kõik koolitustel osalejad saavad aasta lõpul tõendi LVKRRK poolt korraldatud koolitustel osalemise kohta.

2.4.3 Raamatukogutöötajate avalikud esinemised

Raamatukoguhoidjaid kutsuti esinema kohalike seltside ja lasteasutuste üritustele peamiselt oma tööd tutvustavatel, kultuuriloolistel või kirjanduslikel teemadel. Vabariiklikul tasemel leidsid tutvustamist Kadrina VRK projektitöö, Uhtna raamatukogu Topoteek, Tapa LRK lastetöö, LVKRRK kogemused kvaliteedihindamise pilootprojektis ja Lääne-Virumaa raamatukogude tegemised täiskasvanuhariduse toetamisel.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu töötajatel oli võimalus raamatukogu tegevust ja teenuseid tutvustada 24-l korral ja seda ka väljaspool Rakveret ja maakonda. Lasteosakond oli ka üle-eestilise lasteraamatukogude kogemuste tuuri võõrustaja.

Vt ka lisa 2.

2.4.4 Erialahariduse omandamine

2017. a omandas erialast haridust kolm raamatukoguhoidjat:

- Tartu Ülikoolis omandas üks töötaja rakenduslikku kõrgharidust infokorralduse erialal ja üks töötaja õppis kultuurikorraldust magistriõppes.
- Tallinna Ülikoolis õppis üks töötaja magistriõppes digitaalraamatukogunduse erialal.

2.4.5 Töötajate tunnustamine

- **Livia Aaloe** (Kunda) – Kunda linnavalitsuse tänukiri panuse eest Kunda Linnaraamatukogu lastetöö arendamisel.
- **Tiina Alavere** (Roela) – Vinni Valla tänukiri hea töö eest; Lääne-Viru Arenduskeskuse Sädeinimese kandidaadi tunnuskiri entusiastliku, toetava ja aktiivse tegevuse eest Roela kogukonna heaks.

- **Ere Käärmaa** (Tapa) – ETKA Andrase tänukiri elukestva õppe edendamise eest Lääne-Viru maakonnas.
- **Lea Lehtmets** (LVKRRK) – Maavanema tänukiri – Lääne-Virumaa aasta raamatukoguhoidja 2017 nominent; ETKA Andras tänukiri panuse eest elukestva õppe arendamisel Lääne-Viru maakonnas.
- **Mervi Lilleoja** (Kunda) - Tallinna Keskraamatukogu Aleksander Sibula stipendium õppetöös edukale ja ühiskondlikult aktiivsele raamatukogunduse erialal õppivale tudengile.
- **Ene Loo** (Karepa) - Vihula valla Aasta Tegija 2016 nominent, aktiivne Karepa kandi elu eestvedaja ja arendaja.
- **Margit Lättemägi** (Tapa) – Tapa vallavalitsuse tänukiri Tapa Linnaraamatukogus sisukate lasteürituste läbiviimise eest.
- **Maie Männiste** (Vinni-Pajusti) – Valla tänukiri „Vinni valla Kultuurivedur“
- **Reet Tomband** (LVKRRK) – tunnustus „Parim lasteraamatukoguhoidja 2016“.
- **Maiga Parksepp** (Haljala) – tänukiri Haljala Vallavalitsuselt näituse „Haljala kihelkond aegade voolus“ koostamise ja teostamise eest.
- **Mart Piiraja** (Rakke) – Rakke valla tänukiri pikaajalise mälumängu traditsiooni hoidmise eest.
- **Inge Pikkoja** (Uhtna) – Lääne-Virumaa aasta raamatukoguhoidja 2017 – Lääne-Viru maavalitsuse tunnuskiri; Lääne-Virumaa aasta raamatukogu 2017 – Lääne-Viru maavanema tänukiri; Lääne-Viru Omavalitsuste Liidu tunnuskiri aasta tegu 2016 nominendile; Hea Tegu 2016 – Sõmeru Vallavalitsuse tunnustus piirkonna ajaloo koondamisel topoteeki ja abi eest Uhtna lasteaia arenguloo koostamisel
- **Ülle Rajamart** (Viru-Jaagupi) – Vinni valla tänukiri kultuurielu edendamise eest ja „Vinni Valla Kultuurivedur“
- **Sirje Reinula** (Jäneda) – Kultuuriministeeriumi tänukiri aktiivse kultuuri ja lugemist väärtustava tegevuse eest; Tapa Vallavalitsuse tänukiri Jäneda külaelu edendamise eest; Jäneda Kooli tänukiri ürituste läbiviimise eest.
- **Tea Runovski** (Ulvi) – Maavanema tänukiri – Lääne -Viru raamatukoguhoidja 2017 nominent; Tänukiri Põlula Koolilt ja Ulvi lasteaialt; tänukiri Rägavere vallavalitsuselt ja – volikogult tehtud töö eest Rägavere valla 25. aastapäeva peo korraldamisel.
- **Ülle Tamm** (Vergi) – Maavanema tänukiri – Lääne-Virumaa aasta raamatukoguhoidja 2017 nominent;
- **Riina Tüllil** (Simuna) Maavanema tänukiri – Lääne-Virumaa aasta raamatukoguhoidja 2017 nominent;
- **Sirje Võsa** (Saksi) – auhind Viru Instituudilt koduloolise uurimistöö „Murdekeele noppeid Viru-, Järva- ja Harjumaa piirilt“ eest.
- **Kaili Õunapuu-Seidelberg** (LVKRRK) – Lääne-Viru maavanema tänukiri.
- **Tapa Linnaraamatukogu** – Tapa vallavalitsuse tänukiri Tapa linnapäevade korraldamisele kaasaaitamise eest. Tapa vallavalitsuse tänukiri filmifestivali Kino Maale kaasaaitamise eest.
- **Lääne-Virumaa Keskraamatukogu** – Lääne-Viru maavanema tunnuskiri panuse eest elukestva õppimise propageerimise eest – Aasta raamatukogu 2017 nominent.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu tunnustas tänukirjaga pikaajalise kultuuri ja lugemist väärtustava tegevuse eest seitset maakonna raamatukoguhoidjat.

2.5 Raamatukogu haldusjuhtimine. Haldustegevuse üldiseloomustus. Raamatukogu ruumid ja asukoht. Vt ka lisa 3.

2017. aastal alustati pikka aega ruumikitsikuses olnud Rakke raamatukogu juurdeehitusega, 2018. kevadel peaks alustatama ka remonti olemasolevates ruumides.

Toimus Lehtse keskusehoone ümberehitus, mille käigus renoveeriti ka seal asuv Lehtse raamatukogu.

Hulja raamatukogus tehti remont fuajees, puhkeruumis ja tualetis, remonditud ruumidesse osteti uus sisustus.

Tamsalus remonditi lugemissaal ja paigaldati õuevalgusti, kuid uuendamist ootavad veel katus ja elektrisüsteem.

Tehti algust Tapa raamatukogu esise haljasala uuendamisega: 2017. aastal valmis jalakäijatele valgustatud sissepääsutee raamatukokku.

Suuremas või väiksemas ulatuses remonditoid tehti veel kuues raamatukogus, kuid vajadus selle järele on veel üheksas. Lisaks ootab Kunda rk, mis on lasteaiaga samas hoones, renoveerimist. Karepa raamatukogu vajaks kapitaalremonti, kuid on olemas omavalitsuse otsus viia raamatukogu rahvamajja, kus tuleks selle tarvis samuti teha ümberehitustoid. Asukoha muutust oleks vaja veel Lepnal, kelle ruumid korrusmaja kolmandal korrusel kahes eraldi korteris ei rahulda kellegi vajadusi. Ka Viru-Jaagupi raamatukogu murekohaks on asumine vana koolimaja kolmandal korrusel, siiski on tehtud ettevalmistusi raamatukogu kolimiseks hoone 1.korrusele.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu ruumide üldine olukord on hea, jätkuvalt valmistab muret ruumipuudus. 2017.aastal vahetati raamatukogu 1.korruse 12 akent, kuid kindlasti on vaja akende vahetusega jätkata. 2017.aastal remonditi 2.korruse varufondi ruum eesmärgiga kujundada see ümber rühmatööruumiks.

2.5.1 Juurdepääs liikumispuudega inimesele.

Liikumispuudega inimesele on juurdepääs 15-s raamatukogus, selles osas muutusi eelmise aastaga võrreldes ei ole ja aasta jooksul mingeid töid olukorra parandamiseks ei tehtud. Põhiliseks takistuseks liikumispuudega inimeste ligipääsul on trepid ning raamatukogudes, mille ruumid ei asu hoone 1.korrusel, ei ole abi ka kaldtee rajamisest.

2.6 Raamatukogu arendustegevused infotehnoloogia valdkonnas

- 2017.a lõpuks oli maakonnas kokku 204 arvutitöökohta: 91 töötajaarvutit ja 113 lugejaarvutit.
- Aasta jooksul vahetati välja 6 töötajaarvutit ja kuues raamatukogus lugejatele mõeldud arvutid, lisaks said kontoritehnikat 7 raamatukogu.
- 2017.aastal soetati Uhtna raamatukogusse koostöös kooliga ühte arvutisse noodikirjutusprogramm Sibelius. Hulja raamatukokku pandi üles kino- ja esitlustehnika.
- Lääne-Virumaa Keskraamatukogus vahetati 2017.aastal välja kõik Wifi seadmed, koostöös AS-ga Overall Eesti paigaldati uus pilveprindi printer.
- Wifi leviala on 34 raamatukogus (87% raamatukogudest), koopiaid on võimalik valmistada kõigis raamatukogudes.

Töötajaarvutite keskmine soetamisaasta on 2013, lugejaarvutid on halvemas olukorras – 13 raamatukogus on kasutusel vähemalt 10 aastat vanad lugejaarvutid. Kui tarkvara on töötajaarvutites valdavalt uuendatud, siis lugejaarvutites oli paaris raamatukogus kasutusel veel Windows XP. Umbes pooled raamatukogud kasutavad vabavaralist kontoritarkvara.

3. Kogud

Teavikute ostust 82,2% ja annetustest 52,7% saadi läbi LVKRRK komplekteerimisosakonna. Tapa valla raamatukogudele, mis kasutavad erinevalt teistest kogudest raamatukoguprogrammi Riks, komplekteerib teavikuid Tapa LRK. Perioodika, va kultuuriperioodika, tellib iga raamatukogu ise. Riigieelarvest eraldati Lääne-Virumaa rahvaraamatukogudele teavikute ostuks 1,845€ elaniku kohta, millest laste-ja noorsookirjanduse ostuks oli 2,4% ning 30% oli mõeldud kultuuriperioodika ja auhinnatud väärtkirjanduse ostuks. Kokku kasutati kultuuriperioodika ja väärtkirjanduse ostuks 45 350€ ehk 41,1% toetuse kogusummast.

KOV-ide eraldatud raha moodustas komplekteerimiskuludest 61%. Raamatukogud, mille teeninduspiirkond oli väike ja seetõttu riigidotatsioon väike, said omavalitsuselt raha rohkem (Karepa, Vergi). Kõige rohkem toetas oma raamatukogusid Laekvere vald (83,3% teavikuostusummadest tuli kohalikust eelarvest).

2017.aasta kogude juurdekasv:

- 21 580 eksemplari (maakonna keskmine oli 3,1%)
- 5,3% (1151 eks) võõrkeelsed, neist venekeelsed 84% (966 eks)
- 69,5 % ilukirjandust

Kustutati: 50 272 (7%)

Kogude suurus aasta lõpuks: 685 485

Lääne-Virumaa Keskraamatukogusse osteti 2017.aasta jooksul teavikuid 67 eksemplari vähem, samas raha kulutati aga 1594€ rohkem. Vähenemine toimus laste-ja noorteosakonnas, seda peamiselt täiskasvanutele suunatud kirjanduse arvelt. Muusikaosakonda ostetud teavikute arv vähenes peamiselt nootide arvelt, auviseid osteti eelmise aasta tasemel.

Komplekteerimissummadest 52,5% moodustas riigidotatsioon (29 140€) ja 47,5% KOV eelarveline toetus (26 407€). Komplekteerimiskulu ühe piirkonna elaniku kohta oli 3,5€.

Juurdetuleku protsent kogudest oli 4,5% (maakonna kõrgeim).

3.1 komplekteerimise põhimõtted ja uuendused (sh e-teavikud)

Töös kogudega lähtutakse rahvaraamatukogude komplekteerimise põhimõtetest, arvesse võetakse lugejanõudlust. Komplekteerimine toimub valikuliselt ning prioriteediks on eesti autorite ilukirjandus ning tõlkekirjandusest väärtkirjandus, samuti laste- ja noortekirjandus. Teadmiskirjandusest on eelistatud Eestit puudutav kirjandus ning tarbekirjandusest laiemale lugejaskonnale huvipakkuvad teavikud. Enim teavikuid osteti KULKA kirjanduse sihtkapitali ja lastekirjanduse soovitude nimekirjast, ELK soovitudest ja kohalike kirjandusauhindade kandidaatide teoseid.

Valikuid teha on raske, sest kirjandust ilmub palju, kuid eelarved on piiratud. Kirjastuste poolsed annotatsioonid raamatutele on teinekord eksitavad ja tahtmatult tehakse valesid valikuid. Samas ei taheta jääda lootma järelkomplekteerimise peale, sest lugeja ootab uudiskirjandust.

Suurem osa teavikutest ostetakse endiselt hulgimüüjatelt (Rahva Raamat, Apollo Holding), mõned ostud tehakse ka suurematelt kirjastustelt otse (Varrak, Ersen). Venekeelset kirjandust ostetakse OÜ Sinonimilt, võõrkeelset aga enamasti Krisostomuse raamatukauplusest. Valik sõltub pakutavast hinnast, seetõttu võrreldakse enne ostu igat nimetust ja püütakse teha soodsam ost.

Järelkomplekteerimine toimub jooksvalt ja enamasti samuti keskkogu vahendusel.

-annetuste osakaal kogude juurdekasvust oli 7,8% (2016.a 7,5%). Raamatuid annetati 1475 eksemplari, ajakirju 113 ja ajalehti 44 nimetust. Annetustena saadi ka 88 auvist.

Eraisikud annetavad koju seisma jäänud raamatuid palju, kuid valdavalt on raamatukogul need juba olemas.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu sai annetustena 14% saabunud teavikutest (2016.aastal 8,2%). Suurimad annetused moodustasid Rakvere linna aukodaniku Edith Kotka-Nymani isikliku raamatukogu teavikute annetus, samuti Tallinna Ülikooli Rakvere kolledži raamatukogust saadud peamiselt pedagoogika-alased teavikud.

-kogude kasutatavus ja seosed lugejate sihtrühmadega,

Kuigi 2017.a kustutati maakonnas 7% kogudest, jäi ringlus samaks – keskmiselt 0,8. Kõige kõrgem (1,7) oli LVKRRK-1 ja kõige väiksem (0,2) Lepnal ja Tudul.

Palju laenutati perioodikat ning esimene raamat maakonna laenutuste edetabelis on alles 22. kohal. Kroonika ülekaalukas populaarsus tuleneb osalt ka ajakirja tihedast ilmumissagedusest. Ajalehtedest oli kõige laenutatud kohalik maakonnaleht Virumaa Teataja.

Ajakirjade kojulaenutuste edetabel (Urrami põhjal)

	<i>Pealkiri</i>	<i>Laenutusi</i>
1.	Kroonika	4972
2.	Eesti Naine	2813
3.	Naisteleht	2462
4.	Maakodu	2407
5.	Imeline Ajalugu	2358
6.	Elukiri	1808
7.	Tiiu	1763
8.	Kodutohter	1752
9.	Burda	1594
10.	Kodukiri	1534

LVKRRK ajakirjade kojulaenutuste edetabel 2017

	<i>Pealkiri</i>	<i>Laenutusi</i>
1.	Burda Style = Burda Modemagazin	388
2.	Imeline Ajalugu	260
3.	Kroonika	248
4.	Ottobre design	196
5.	Imeline Teadus	160

Enimlaenutatud täiskasvanute kirjandus maakonnas

	<i>Autor</i>	<i>Pealkiri</i>	<i>Laenutusi</i>
1.	Tohvri, Erik	Irdabielu	885
2.	Sander, Mart	Litsid: naiste sõda. II	843
3.	Sander, Mart	Litsid: naiste sõda. I	739
4.	Pauts, Katrin	Politseiniku tütar	692
5.	Stedman, M.L.	Valgus ookeanide vahel	629
6.	Raud, Mihkel	Kus ma olen ja kuidas sina võid palju kaugemale jõuda	575
7.	Jefferies, Dinah	Teekasvataja naine	555
8.	Pauts, Katrin	Tulekandja	546
9.	Võrno, Hannes	Missioon: ühe missiooni päevikud	488
10.	Tinnuri, Urve	Kaks ööd mahajäetud majas	464

LVKRRK laenutuste edetabel 2017 (raamatud)

	<i>Autor</i>	<i>Pealkiri</i>	<i>Laenutusi</i>
1.	Tohvri, Erik	Irdabielu : romaan 2016	207
2.	Sander, Mart	Litsid : naiste sõda. Teine raamat	206
3.	Kivirähk, Andrus	Rehepapp, ehk, November : [romaan]	187
4.	Sander, Mart	Litsid : naiste sõda. Esimene raamat	167
5.	Raud, Mihkel	Kus ma olen ja kuidas sina võid palju kaugemale jõuda	163

Enimlaenutatud lastekirjandus maakonnas (Urrami põhjal)

	<i>Autor</i>	<i>Pealkiri</i>	<i>Laenutusi</i>
1.	Välja, Silvi	Jussikese seitse sõpra	369
2.	Kivirähk, Andrus	Kaka ja kevad	313
3.	Tomusk, Ilmar	Digipöörane kool	290
4.	Kivirähk, Andrus	Sirli, Siim ja saladused	289
5.	Kivirähk, Andrus	Karneval ja kartulisalat	90
6.	Pervik, Aino	Kunksmoor	89
7.	Kästner, Erich	Veel üks Lotte	89
8.	Keränen, Mika	Varastatud oranž jalgratas	88
9.	Vendel, Edward van de	Koer nimega Sam	88
10.	Schmidt, Annie M.G.	Viplala lood	80

Tapa vallas raamatukogudes olid loetavamad lastekirjanikud A. Pervik, A. Lindgren, L. Tungal, A. Kivirähk ja K. Hindrikus.

3.1.1 Raamatu komplekteerimine (trükis + e-raamat)

- 2017.a lisandus kogudesse 1379 nimetust raamatuid.
- 94% juurdetulnud eksemplaridest olid raamatud, millest ilukirjandus moodustas 69%.
- Aasta lõpuks oli raamatuid maakonnas 667 838 eksemplari.
- Raamatu keskmine hind oli 12,3€.

Maakonnaraamatukogule ja suurematele raamatukogudele osteti uued raamatud kohe peale ilmumist st täishinnaga, järjekordade tekkimisel osteti kohe ka lisaeksemplare.

Maakonnaraamatukogu kaudu enimostetud raamatud:

Lastekirjandusest:

I. Tomusk	Seiklused paralleelmaailmas	32 eks
I. Tomusk	Isamoodi unejutud	30 eks
M. Widmark	Tuletõrjemõistus	30 eks

Täiskasvanute kirjandusest:

H. Pets	Rünkrasked pilved	40 eks
M. Juur	Iff. Suur loterii	40 eks
H. Künnapas	Tähtajaline elu	34 eks

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu komplekteerimiskuludest moodustasid raamatuostud 84% (maakonna keskmine 81,8%). Kokku osteti 3907 raamatut, millest 88,1% olid eestikeelsed, võõrkeelsetest raamatutest 65,4% olid venekeelsed. Ilukirjanduse osakaal raamatuostudest oli 64,9% (laenutustest 63,3%).

E-raamatuid ja nende laenutuslitsentse maakonda siiani ostetud ei ole.

3.1.2 Perioodika komplekteerimine

Komplekteerimissummadest kokku kulus maakonnas perioodikale 17,6%. Kõige suurem oli see Tudu raamatukogul – 43,2%.

Perioodikat tellivad üldiselt raamatukogu ise, välja arvatud kultuuriperioodika, mille tellimine käib läbi maakonnaraamatukogu. Kultuuriperioodikat telliti maakonda eelmise aastaga võrreldes vähem - 140 eksemplari, kuid kahjuks loetakse neid ka väga vähe.

Ajakirjad, millest enim huvitatakse, on pigem naisteajakirjad ning seotud kodu ja tervisega. Huvi tuntakse ka käsitööajakirjade (Burda) ja populaartheaduslike ajakirjade (Imeline Ajalugu) vastu.

2017.a lisandus kogudesse 1035 nimetust ja 1072 aastakäiku ajakirju ning 260 nimetust ja 289 aastakäiku ajalehti.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu kogudesse lisandus kokku 192 (2016.aastal 255) eksemplari ajakirjade aastakäike ja 43 eksemplari ajalehtede aastakäike.

3.1.3 Auviste komplekteerimine

Maakonna raamatukogude kogud täienesid 191 auvise võrra ja neid ostsid vaid 6 raamatukogu, kokku 1155€ eest, 88 auvist saadi annetustena. Kogude juurdetulekust moodustas see ainult 0,88%.

Aasta lõpuks oli maakonnas auviseid kokku 9112 eksemplari, neist 60% LVKRRK-s.

3.2 inventuurid, mahakandmised

2017.aastal tegi inventuuri 16 raamatukogu ja lisaks tegid mitmed raamatukogud ettevalmistusi kogude korrastamise näol. Teavikufondi puhastasid mittevajalikust kirjandusest kõik raamatukogud. Kokku kustutati 50 272 teavikut ehk 7% kogudest. Kustutatud teavikutest 94% olid raamatud, auviseid kustutati 723, ajakirjade aastakäike 2074.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogust kanti maha 7011 teavikut 43 927€ väärtuses. Teavikufond oli aasta 2017.aasta lõpus kokku 106 622 eksemplari (aasta alguses 108 945 eksemplari).

Mahakantud teavikutest suur osa müüakse, osaliselt antakse kogud üle ka teistele asutustele ja raamatukogudele (sõjaväeosad, kinnipidamisasutused, Eesti Hoiuraamatukogu jne).

4. Lugejateenindus ja raamatukoguteenused

Lugejate rahulolu-uuringuid tegid sel aastal Lääne-Virumaa Keskraamatukogu ja Kadrina VRK seoses raamatukogutöö kvaliteedihindamisega.

- Lääne-Virumaa Keskraamatukogu viis lugejaküsitluse läbi seoses osalemisega üleriigilises rahvaraamatukoguteenuse kvaliteedihindamise pilootprojektis. Küsitlus kestis 1,5 nädalat, vastata sai nii paberil kui internetis. Kokku vastas 129 lugejat.

Raamatukogu lahtiolekuaegadega oli rahul 68%, väljaannete valikuga 56% vastajatest. Järjekorda pandud teavikute ooteajaga olid rahul või väga rahul 81% vastajatest, mõistlikuks ooteajaks peeti kuni 2 nädalat, 24%-le ei olnud ooteaja pikkus oluline. 71% küsitletutest on külastanud mõnda raamatukogu üritust. Enim nimetati kohtumisõhtuid ja raamatulaatu. Informatsiooni raamatukogus toimuva kohta saadi kõige enam sotsiaalmeedia ja kodulehekülje kaudu, samuti kuulutustelt ja ajalehest. Üldist rahulolu raamatukoguteenusega hindas kõrgelt 77%.

- Kadrina lugejaküsitlusest selgus, et 89,3% vastanutest on raamatukogu teenustega rahul. Lahtiolekuaegadega oli rahul 75% vastanutest, raamatute ja muude väljaannete valikuga raamatukogus oli rahul 75,2% vastanutest. Informatsiooni raamatukogus toimuva kohta saab 62% sotsiaalmeediast. Kokkuvõttes saadi 67 punkti. Nõrgad kohad olid e-teenuste pakkumine, kogude sisu ja kasutatavus, madal palk ja invateede puudumine harukogudes.
- Kvaliteedihindamise viis läbi ka Kunda LRK, kellel lugejaküsitlus oli tehtud paari aasta eest.

E-teenuseid lugejatele pakutakse ja palju kasutatakse seda Lääne-Virumaa Keskraamatukogus ja teistes suuremates linnaraamatukogudes. Mitte kõik raamatukogud ei võimalda oma lugejatel lugejaportaali kaudu tähtaegu pikendada või teavikuid reserveerida. Raamatukoguhoidjate sõnul kasutatakse e-teenuseid maapiirkondades vähe, eelistatakse helistamist või otse suhtlust raamatukoguhoidjaga, kuid ilmselt on üks selle põhjus nende võimaluste vähene tutvustamine lugejatele.

4.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine

2017.a oli raamatukogu kasutajate käsutuses 113 internetiühendusega arvutit. Paber kandjal või interneti vahendusel on võimalik lugeda perioodikat, tutvuda õigusaktidega, kohalikku elu puudutavate dokumentidega. Kõikides raamatukogudes on olemas kohalikud linna/vallalehed.

Üldjuhul täheldatakse raamatukogu arvutite kasutamise vähenemist. Põhjuseks nutiseadmete lai levik, ka on kodudes olev IKT tihti paremal tasemel kui raamatukogus. Üks külaraamatukogu loobus lugejaarvutist põhjendusega, et seda ei kasutatud.

Raamatukogusse pööratakse juhul, kui vajatakse raamatukoguhoidja abi ja juhendamist, väljaprintide tegemist või ID-kaardi kasutamise võimalust. Maapiirkondades ja vanematel inimestel kodust internetiühendust siiski tihti ei ole ja raamatukogu on ainus koht, kus saab kasutada e-teenuseid (nt juhilubade taotlemiseks vajalik tervisedeklaratsioon) ning paluda selleks abi ja juhendamist.

Lapsed kasutavad arvuteid mängimiseks.

4.2 Raamatukogu kasutamine ja teenused

Lisaks tavapärasele raamatukoguteenustele 2017.aastal uusi teenuseid ei lisandunud.

Teeninduspiirkondades muutusi ei toimunud, need ootavad ees 2018.a seose haldusreformiga.

- Raamatukoguteenust kasutas maakonnas 31% elanikest, mis ei ole eelmise aastaga võrreldes muutunud. Kõige madalam oli hõlve Lepnal (6,6%), kus raamatukogu kasutamine on suuremale osale piirkonna elanikest logistiliselt keeruline ja kõige kõrgem Vösul (71,9%), kus oluline osa on suvitajatel.
- 76,2% kasutajatest olid täiskasvanud. Laste osa kasutajates on viimase nelja aastaga kasvanud pea 2%.
- Põhinäitajad on kokkuvõttes küll miinuses, kuid kasutajate osas on vähenemine võrreldes eelmise aastaga märgatavalt väiksem.
- Kuigi harukogud olid kokku 74 päeva rohkem avatud, olid kokkuvõttes raamatukogud 726 päeva võrra vähem avatud ja see mõjutas ka arvnäitajaid.
- Külastusi toovad juurde üritused ja muud huvitavad tegevused, mida kogukonnale raamatukogu ruumides pakutakse.
- Töötaja vahetumine on mõnes kohas oluliselt mõjutanud raamatukogu tegevust ja kasutatavust positiivses suunas (Hulja, Vergi, Lepna, Aaspere, Laekvere).
- Koduteenust osutasid 14 raamatukogu, ka see teenus on aastatega populaarsust kogunud.
- Raamatukoguteenuse parendamiseks paigaldati tagastuskastid Tapa LRK ja Lääne-Virumaa Keskraamatukogu juurde.

Tabel 6

Raamatu-kogu	Lugejad 2016	Lugejad 2017	Muutus (+/-)
Linna/maak. rmtk	18 766	18 511	-255
Sh keskraamatukogu	6 377	6372	-5

- Elanike arv maakonnas vähenes 2016.aastaga võrreldes 1,16%, lugejate arv vähenes 1,36%.
- Maakonnas oli 14 raamatukogu, kus kasutajate arv kasvas, sh Lepna ja Vohnja raamatukogude

kasutajate arvu tõstis teeninduspunkti avamine.

- Poole lugejaskonnast moodustasid täiskasvanud, nende laenutuste arv kogulaenutuste arvust oli 58,7%.
- Hõlve varasema aastaga veidi kasvas, olles 2017.aastal 40,3% (2016.aastal 39,9%).
- Keskmiselt laenutas iga lugeja aastas 27 teavikut, sh 26 neist olid raamatud.

Tabel 7

Raamatu- kogu	Külastused 2016	Külastused 2017	Muutus (+-)	Virtuaal- külast. 2016	Virtuaal- külast. 2017	Muutus (+-)
Linna/maak. rmtk	310 649	295 861	-14 788	153 389	196 890	+43 501
Sh keskrmrk	92 083	88 899	-3 184	27 199	40 928	+13 729

- Iga maakonna elaniku kohta oli aastas 5 külastust ja see on püsinud viimased aastad enamvähem samal tasemel.
- Külastused tõusid 12-s raamatukogus.
- Tõusutrendis on virtuaalkülastuste arv (+28%), kuigi veebilehti oli aasta lõpuks vähem. See näitab, et veebilehtede olemasolu muutub üha tähtsamaks, inimesed suhtlevad raamatukoguga selle kaudu järjest enam. Virtuaalkülastusi annavad juurde:
 - veebilehe kaudu e-kataloogi sisenemine
 - raamatukogu ürituste reklaam ja kajastamine
 - kasutajakoolitused
 - erinevad virtuaalsed kaardid ja näitused

Lääne-Virumaa Keskraamatukogus külastuste arv 2017.aastal kahanes, kuid see on ka mõistetav: raamatuid pikendada, järjekorda panna ja reserveerida saab ka raamatukokku tulemata. Uue võimaluse teavikute tagastamiseks andis juunis raamatukogu trepale paigaldatud tagastuskast, mis lugejate poolt kohe hästi vastu võeti. Siiski, külastuste arvu vähenemisele annab seegi oma mõju, sest reaalselt raamatukoguhoonesse enam teavikute tagastamiseks sisenema ei pea. Keskmiselt külastas raamatukogu 2017.aastal 305 inimest päevas.

Tabel 8

Raamatu- kogu	Laenut-d 2016	Laenut-d 2017	Muutus (+-)	Päringud* 2016	Päringud* 2017	Muutus (+-)
Linna/maak. rmtk	600 050	578 568	-21 482	3 507	4 705	+1 198
Sh keskrmrk	185 461	179 477	-5 984	1 101	1 994	+893

Aruandeaastal viis maakonnaraamatukogu läbi küsitluse maakonna raamatukogude laenutähtaegade, pikendamisvõimaluste, viiviste, perioodika laenutamise ja e-teenuste kohta. Tulemuste analüüs näitas, et laenutuste arve mõjutavad mitmed tegurid, millest raamatukoguti on väga suured erinevused (nt laenutustähtaeg 14 või 21 päeva).

- Laenutused tõusid 11-s raamatukogus.
- Veidi on kasvanud kohalikes raamatukogude arv, laenutustest moodustab see 4,3%. Maakonnas oli 3 raamatukogu, kes kohalikes raamatukogude üldse ei arvestanud.
- Perioodika laenutusi oli keskmiselt 12,4%. Ühel rak-l oli see üle poole kõikidest laenutustest. Kõige väiksem LVKRRK-1 (3,1%).

- Võõrkeelse kirjanduse osakaal kojulaenutustest langeb aasta-aastalt. 2017.a oli see 5,8%, küll aga on veidi tõusnud võõrkeelse kirjanduse laenutustest venekeelse kirjanduse osa, mis oli 90%. Venekeelse kirjanduse laenutuse tõus oli just väikestes raamatukogudes.
- Auviste laenutused moodustasid kojulaenutustest 0,45%. Sellest 84% olid laenutused maakonnaraamatukogust. Auviseid laenutatakse samuti iga aastaga üha vähem.
- Keskmise laenamissagedus oli 31,1, ühe elaniku kohta oli 9,7 laenutust. Need arvud on veidi langenud.
- Viimaste aastatega on kasvanud ilukirjanduse laenutuste protsent, 2017.a oli see 63,8% laenutustest. Mõnel rk-l koguni 84,4%.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogus laenutused 2017.aastal langesid. Kõige enam kahanes kojulaenutuste hulk muusikatoas (-11%), erialakirjanduse osakonnas (-7%), kojulaenutuste arv lasteosakonnas aga kasvas veidi üle 1% võrra. Kojulaenutused vähenesid 2,8%, kohalkasutused vähenesid 10% võrra (kokku 9622), kuid tuleb arvestada, et raamatukogutöötajad ei suuda kaugeltki kõiki kohalkasutusi registreerida ning reaalne arv on märksa suurem. Üha enam käiakse raamatukogus õppimas ja erinevaid koolitöid tegemas – sellele on kaasa aidanud ka see, et raamatukokku on lisandunud erinevaid mugavaid lugemis- ja õppimiskohti.

Keelelise jaotuse järgi laenutuste osas suuri muutusi ei toimunud – eestikeelsete raamatute kojulaenutusi oli 92%, vene keeles 6%, inglise keeles 1,2% ning muudes keeltes alla 1%.

Laaditi moodustavad raamatulaenutused 95,6% kojulaenutustest, perioodika laenutused 3,1%, auviste laenutused 1,2% ning muud laenutused vaid 0,1%.

Infopäringud

Infopäringute arv tõusis 34%. Täiskasvanute päringud puudutasid e-teenuseid, maksumuudatusi, asutuste asukohtasid ja lahtiolekuaegasid, bussiliiklust jne.

4.5 RVL teenindus

RVL välja: 13 739 (2016.a 13 845)

sisse: 14 328 (2016.a 14 612)

Kõige rohkem ringlevad teavikud sama valla raamatukogude vahel, kuna valla piires on kõige paremini korraldatud teavikute transport.

Raamatukogudevaheline laenus on üldiselt korraldamata ja sõltub juhusest või kellegi vastutulelikkusest. Teavikute transportimiseks üldjuhul rahalisi vahendeid ette nähtud ei ole. Postiteenusega ei saa arvestada, sest postkontori paljudes kohtades ei ole ja üldiselt ei soovita ka teenuse eest maksta. Kui ka lugeja ise ei saa raamatule järele minna, jääbki tellimata.

4.4 Laste- ja noorteteenindus

4.4.1 Laste- ja noortekirjanduse komplekteerimine

Riigieelarvelise teavikutoetuse täiendav eraldis laste- ja noortekirjandusele võimaldas osta laiemat valikut laste- ja noortekirjandust, samuti hankida erinevaid arendavaid lauamänge. Lastekirjandust osteti maakonna raamatukogudesse ligikaudu 830 nimetust 4650 eksemplariga, see moodustab kogu ilu- ja lastekirjandusest 30,9%.

Komplekteerimisel arvestati koolikohustusliku kirjandusega ja piirkonnas elavate laste vanusega. Järjekordade vältimiseks tehti koostööd õpetajatega ja mõningaid teoseid soovitati lugeda ka e-raamatuna, kuid lapsed eelistavad siiski paberkandjal raamatut.

Raamatukoguhoidjad möönavad, et parem valik raamatuid loob ka soodsamad tingimused lasteteeninduse parendamiseks, kuid kõige olulisem on siiski raamatukoguhoidja tegevus laste kirjanduse juurde viimisel.

4.4.2 Laste-ja noorte raamatukogu kasutamine

Tabel 9

Rmtk	Lug-d 2016	Lug-d 2017	Muutus (+/-)	Külast-d 2016	Külast-d 2017	Muutus (+/-)	Laenut 2016	Laenut 2017	Muutus (+/-)
Linna/maak. Rmtk	5090	5241	+151	91 644	87 814	-3 830	86 714	81 584	-5 130
Sh keskrmrk	1592	1599	+7	22 339	22 525	+186	28 496	27 527	-969

Juba aastaid kestnud laste vähenemine pöördus tõusule. Kuigi tõus ei ole suur (1%), on see siiski märk sellest, et hea tahtmise juures saab lapsi raamatukogudesse tagasi tuua.

- Laste protsent lugejate üldarvust on viimaste aastatega kasvanud ja 2017.a oli see 28,3%. Tänavu oli maakonnas juba 20 raamatukogu, kus lapsi lugejaid oli eelmise aastaga võrreldes rohkem.
- Külastuste üldarvust 29,7% olid laste külastused ja see ei ole vähenenud, kuigi külastused ise veidi vähenesid. Laste külastusi oli eelmise aastaga võrreldes rohkem 19-s raamatukogus.
- Kuigi 23-s rmtk-s tõusid laenutused, on kokkuvõttes arvud, mis eelmisel aastal tõusid, vähenenud. Laenutuste koguarvust moodustasid need 14,7%.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogus oli 2017.aasta taas hea aasta – kõik arvud suurenesid. Vaba aja veetmise kohana on raamatukogu leidnud kindla koha põhikoolilaste südames – raamatukokku tullakse mängima ja sõpradega aega viitma, meisterdama ja arvutit kasutama. Raamatuid loetakse raamatukogus vähe, pigem sirvitakse ajakirju.

- Jätkuvalt moodustavad kümnendi lastelaenutustest laenutused koolieelikutele - 10,6%. Raamatukottidega toimetati kohale raamatud väikelastele, mida aruandeaastal viidi kuude lasteasutusse kokku 28 kotitait.
- Põhikooliõpilaste laenutused moodustasid 75,6% kõigist laste laenutustest. Tavapäraselt moodustavad enamiku kooli lugemisvara hulka kuuluvad teosed. Põhikoolialiste lugemiseelistusi vaadeldes leiame esimesed nõ vabalugemise näited alles laenutuste edetabeli 27. kohalt: „Nelly Räpp ja libahundid“; jätkuvalt on populaarsed „Ühe äpardi päevikud“, sari „Tom Gates“, Minecrafti raamatud ning Hirmsa Henry lood.

4.4.3 Laste-ja noorteteenindus s.h lugemisharjumuste kujundamine ja arendamine

Üha vähemaks jääb neid raamatukogutöötajaid, kes lükkavad kogu vastutuse laste lugemisharjumuste kujundamises kodu peale ja kelle jaoks on mugavam leppida tõdemusega, et lapsed elavad rohkem internetimaailmas, kui et pakkuda põnevat tegevust, mis lapsi nutiseadmest välja tooks. Positiivsetele arengutele on kaasa aidanud ka mõned viimastel aastatel aset leidnud personalimuudatused ning töö ümberkorraldused (nt teeninduspunkti avamine koolis).

Kadrina VRK-s on kehtestatud kord, et laste koolivaheajal (va suvel) ei tohi raamatukoguhoidja raamatukogu tööpäevadel sulgeda vaid peab pakkuma lastele erinevaid tegevusi. Et natukene rohkem kallutada lapsi raamatute lugemise suunas, hoitakse näiteks Tapal raamatutunnid võimalikult tehnikavabad, et lapsed saaksid nautida sõna ja raamatupildi väge ning ilu. Kõige keerulisem sihtgrupp on noored ja isegi need lapsed, kes on harjunud maast-madalast lugema, kaovad põhikooli lõpupoole ikkagi raamatukogust ära. Noori saab raamatukokku pakkudes neile

võimalusi seal oma asja ajada, näiteks luuleklubid ja omaloomingunäitused (Kunst raamatukokku jt).

Mõned võimalused lastes lugemishuvi tekitamisel:

- Võimalikult vara alustamine, näiteks jututoad ja muinasjutuhommikud väikelastele kujundavad raamatukogus käimise harjumuse.
- Lapsevanema isiklik eeskuju ja suunamine. Kui lapsevanem satub raamatukogusse ja talle sealt ka pere noorimatele lugemist kaasa antakse, võib koju toodu raamat lapses huvi äratada.
- Süstemaatilised ja järjepidevad, hästi läbimõeldud ning põnevad raamatukogutunnid ja kirjandusringid.
- Põnevate ja mugavate lugemiskohtade loomine. Hulja lapsed ehtasid omale mõnusa lugemispesa pappkastidest. Jämeda raamatukogu kasutada on lossi pööning, kus hämarus ja kõhedus ettelugemishommikule võrtsi lisavad.
- Lugemisega kaasnev tegevus, põnevus, võistlusmoment. Iga läbi loetud raamatuga saab Laekvere raamatukogu lugemispuu lehekese juurde. Populaarsed on „Suvine raamaturali“, „Pärlimäng“, lastekirjanduse teemalised ristsõnad, raamatukogutöötaja poolt loodud raamatu-alias.
- Laste kaasamine raamatukogu ürituste ettevalmistamisesse. Roelas aitasid lapsed korraldada jõululaata ja ajalookonverentsi.
- Huvi äratamine lugema õppimise vastu näiteks raamatusarja „Loen ise!“ abil. Uhtna lapsed suhtuvad sarja kuuluvate raamatute lugemisse suure õhinaga ning enamasti jõutakse soovitatud 1 ja 2 sammu asemel välja 4 sammuni.
- Raamatukogu flaierid ja kutsed lasteaia pidulikul lõpetamisüritusel või esimesel koolipäeval, voldikuid raamatukogus olevate uute raamatute tutvustustega.
- Lugemiskoerad LVKRRK-s on nii mõnedki lapsed lugemisega sinapeale aidanud.
- Kooli „kohustuslik“ kirjandus. Ja kui eksemplare kõigile ei jätku, saab teha ühist ettelugemist, mis meeldib lastele hoopis rohkem, kui omaette kodus lugemine.
- Õpetaja, kes viib ja suunab lapsi raamatukogusse ja teematunni lõpus soovitab raamatuid koju laenutada.
- Sõprade soovitusel on jätkuvalt mõjusad. Raamatusari mis oli nukralt Uhtna rk riitulil oma lugejat oodanud, sai ootamatult kuulsaks, kui üks tüdruk selle avastas ning oma eakaaslastele seda „turundas“.
- Laste arvutisõltuvuse oma kasuks pööramine: graafikalauad ja programmeerimisring LVKRRK-s.
- Kohtumine kirjanikuga. Peale seda on oluliselt tõusnud laste huvi tema raamatute vastu.
- Üllatusesineja – raamatuid luges lastele ette hoopis vallavolikogu esimees ja laenutusleti taga istus vallavanem.
- Tubli lugeja tunnustuste jagamine õppeaasta lõpus Rakvere koolide õpilastele on saanud juba traditsiooniks.

Nii nagu teised lasteasutused on raamatukogu koostööpartnerid, on nad ka võistlejad. Kui kohalik kool ja noortekeskus samuti põnevaid üritusi korraldavad, on teinekord paratamatu, et lapsed kõikjale ei jõua.

4.4.4 Laste- ja noorteüritused: ülevaade, millised olid põhiteemad ja millised suuremad üritused. Vt ka Lisa 4.

Laste- ja noorteürituste hulk sõltub antud aasta tähtsündmustest ning laste- ja noorte kultuuriaasta mõjutab kindlasti ürituste korraldamist. Koostöös koolide ja lasteaedadega toimusid ka emakeelpäevale ja Soome Vabariigi 100. aastapäevale pühendatud üritused, raamatukogud osalesid raamatukogupäevade ja Põhjamaade raamatukogunädala ettelugemistel.

Tapal toimus järjekordse ülevabariigiline etluskonkurss „Ellen Niiduga Midrimaal”, „Loeme sajani“ oli Tapa valla raamatukogude luulelevitamiskonkurss, millega kutsuti lapsi üles peredele, sõpradele, tuttavatele luuletusi ette lugema, et kinkida Eesti sünnipäevaks 100 toredat luulehetke.

Toimus mitu omaloomingukonkurssi: Kadrinas oli lasteraamatute kirjutamise konkurss, Vohnjas kirjutasi lapsed räpitekste ja õuduslugusid. Noorte omaloomingu pärestlõunal „Luuleleke“ oli esinejaid oli Tartust, Tapalt ja Kadrinast.

Palju pakiti lastele meisterdamisvõimalusi, toimusid kirjandusringid (sh õppisid Tapa lapsed raamatute kiletamist ja käisid ekskursioonil kirjastuses ja trükikojas), kohaliku kultuurilooga seotud matka- ja orienteerumismängud (Eduard Vilde lapseõlveradadel Muugas ja Herberti infojaht Uhtnas).

Lastel käisid külas kirjanikud Juhani Püttsepp, Contra, Aidi Vallik, Jaanus Vaiksoo ja Urve Tinnuri, Reet Bobõlski ning raamatukunstnikud Gerda Märtnens, Marja-Liisa Plats, Tiia Mets ja Kertu Sillaste.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogus toimus 107 üritust koolieelikutele ja põhikooliealistele lastele. Koostati 30 raamatunäitust ja 16 raamatuväljapanekut. Kogusuvepäevaga „Ninad suvel raamatusse“ kaasnes traditsiooniline „Lahedaima suveraamatu“ valimine.

Aasta esimesel poolel aitasid lapsi lugemiskoerad Heku ja Nalle, sügisel alustas 26. tegevushooaega jututare kodustele väikelastele, jätkus traditsiooniline kuviviktoriin.

Laste ja noorte kultuuriaasta ettevõtmiste suunamiseks toimus projekt „Kasvulava“, mille raames koostati mitmeid näitusi, viidi läbi arendavaid töötubasid, pakuti temaatilisi loovtegevusi.

Projekti „Kirjandusmäng 2017“ ajendiks oli ELK poolt algatatud III üle-eestiline 3.- 4. klasside kirjandusmäng. Jätkusid ka projekti „Pildi sisse minek“ kunstitunnid raamatukogus ning kohtumised eesti raamatuillustraatoritega.

4.5 Erivajadustega sihtrühmade teenused

Tabel 10

Raamatukogu	Kordade arv	Teenuste arv	Kasutajate arv
Jäneda	9	9	1
Kadrina	36	36	3
Viitna	15	15	1
Kunda	48	48	6
Rakke	9	9	2
Roela	48	48	8
Simuna	9	9	2
Ulvi	11	11	3
Võsupere	10	10	1
Viru-Jaagupi	20	20	1
Vihula	32	32	4
Vergi	50	50	1
Väike-Maarja	8	8	3
LVKRR	24	24	14

Kuigi koduteenuse tarbijate arv ei ole suur, pakutakse seda iga aastaga rohkem. Maapiirkonnas saadakse raamatud raamatukogust kätte ka sotsiaaltöötaja, naabrite, sõprade või sugulaste vahendusel.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogus käis raamatukogutöötaja lugejatel kodus endiselt iga kahe nädala tagant. Kõige aktiivsemad laenutajad olidki koduteeninduse lugejad: keskmiselt laenutas iga koduteeninduse lugeja aastas 135 teavikut.

Tabel 11

Teenused teistele asutustele	Ürituste arv	Osavõtjate arv
Kunda Hooldekodu	12	120
Uhtna hooldekodu külastamine raamatukohvriga	11	88
Ulvi Hooldekodu	19	10
Viru Haigla eakate kodu (Tapa)	1	11
Pansionaat „Kuldne sügis“ (LVKRR)	18	126
Rakvere Lille Kodu (LVKRR)	17	121

Peamiselt käisid raamatukoguhoidjad hooldekodudes eakatele raamatuid ette lugemas. See on oodatud sündmus ning tagasiside positiivne.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu töötaja käis iga kahe nädala tagant kohtumas psüühiliste erivajadustega noortega Lille Kodus. Loeti ette lasteraamatuid, muinasjutte, lihtsamaid aimeraamatuid, uuriti foto- ja pildiraamatuid ning ajakirju, vesteldi raamatute teemadel.

4.6 Raamatukogu kui kohalikku pärandit jäädvustav, elukestvat õpet toetav ja vabaaja võimalusi pakkuv kultuurikeskkond.

Raamatukogud korraldasid 719 näitust ja väljapanekut ning 745 üritust. Kuigi osalejate arv kokkuvõttes oli eelmise aastaga võrreldes väiksem (15 626), oli üritusi rohkem.

Ajal, mil paljud asutused ja institutsioonid maalt ära kolivad, suureneb raamatukogu osatähtsus piirkonnas nii kultuurisündmuste korraldajana, elukestvat õpet toetavana kui vahelülina kodaniku ja riigi vahel. Raamatukogu ruumides saavad kokku taidluskollektiivid ja seltsid, kohtutakse poliitikutega, peetakse koosolekuid ja võimeldakse. Raamatukogud on kaasatud kohalike suurürituste korraldamisesse ja kodanikealgatustesse. Kõige olulisem märksõna ongi koostöö, kuid kõige taga on inimene – raamatukoguhoidja, kes tahab ja oskab raamatukogu rolli laiemalt näha ja ühistegevusse panustada.

Toimused kirjanduslikud ja muusikalised kohtumised

Raamatukogudes käisid inimestega kohtumas: Erni Kask („Leikude“), Hinge Kaljund („Urbanowiczid“), Heiki Pärdi („Eesti argielu. Teekond moodsasse maailma“), Martin Kukk („Kuus kuud kuumust“ ja „Reeturlik metsavend: Krolli esimene juurdlus“), Arlet Palmiste (Raimond Kaugveri loomingu taastutvustamine), Kristina Ehin („Kohtumised“), U. Tinnuri jt. Eesti Kirjanike Liidu kirjandustuuri „Sõnaränd“ raames astusid raamatukogudes üles Aapo Ilves, Vahur Afanasjev, Silvia Urgas ja Piret Jaaks.

Raamatukogud tutvustasid kohalikku pärimust ja ajalugu

Näiteid üritustest: Pärimuspäeva korraldamine „Virumaa on virulaste hoida. Rakvere kihelkonna Tõrma, Levala ja Karitsa kandi lood“, Marju Kõivupuu loeng „Eluring – tavandid perepärimuses“, õpi- ja mängutuba „Maagiline mardi- ja kadripäeva kombestik“, Karepa kodukandipäev, ajalookonverents Roelas.

Kirjutati kodulooline uurimistöo Viru Instituudile „Murdekeele noppeid Viru-, Järva-, Harjumaa piirilt“, läbi viidud üritus „Virumoa murdekielel“.

Näitus „Lumivalged mälestused, õrn härmatis ehteks“, mis koosnes sajandivanusest naiste käsitööst ja „Tapa rongijaama elluärkamine“. Haljala raamatukogu jätkas virtuaalnäituse „Haljala kihelkond vanadel fotodel“ täiendamisega.

Viru-Jaagupis toimus kihelkonna pärimuspäev, millega ühtlasi tähistati raamatukogu 100 juubelit. Raamatukogu sünnipäevi koos ajaloolise tagasivaatega tähistati ka Kundas, Ulvis ja Laekveres. V-Maarja raamatukogu sünnipäeval avati pink kauaaegsele raamatukogutöötajale Erich Meerjale.

Raamatukogu pakkus õppimisvõimalusi ja toetas elukestvat õpet

Näiteid toimumust: külas käisid monumendiuurija Heiki Koov, sõjaajaloolane Jüri Kotšinev, rännumees Tiit Pruuli. Korraldati muuhulgas naha- ja paberikunsti töötube, aga ka kuusepärgade ja helkurite valmistamise töötube nii lastele kui täiskasvanutele.

Pakuti individuaalset inglise keele suhtlusõpet ja viidi läbi kooli individuaalõppe tunde. Kundas ja Rakveres alustas tööd keelekohvik.

Maakonna raamatukogud osalesid ETKA Andrase õppimisvõimaluste tutvustamise projektis „Õige aeg on õppida“. Koostöös teiste maakonna täiskasvanuharidust pakkuvate asutustega käis TÕN-i õpibuss õpirännakul Väike-Maarja ja Tapa raamatukogus.

Erineva keele ja kultuuritaustaga inimeste sidususe suurendamiseks tehti maakonnas algust keelekohvikutega Kunda LRK-s ja Lääne-Virumaa Keskraamatukogus. Keelekohvik pakub osalejatele võimalust täiendada, praktiseerida ja rakendada oma eesti keele seniseid teadmisi ning harjutada kõnekeeles suhtlemist, saada julgust eesti keeles rääkimiseks.

Muu vaba aja veetmise võimaluste pakkumine

Raamatukogud korraldasid lugejatele huvireise näiteks Viljandisse, ERM-i, Stenbocki majja, teletorni ja botaanikaaeda.

Huljal avati kinoklubi filmiga „Minu näoga onu“, Kadrina kinoklubis toimus filmi „Seltsimees laps“ teemaõhtu. Kadrina valla raamatukogud said osa Ülemaalse Jõuluvanade Konverentsi üritustest.

Väike-Maarjas toimus kogupere arvutiviktoriin „Oskar Lutsu jälgedes „Kevadet“ otsimas“.

Sõmerul tehti algust jätkuüritusega „Kaks ühes – kirjandus ja käsitöö“, kus käsitööhuvilised kogunesid näputööd tegema ja raamatukoguhoidja luges neile samal ajal raamatuid ette.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu korraldas 2017. aastal kokku 153 üritust, milles osales 2839 inimest ning 128 näitust ja väljapanekut. Võrreldes varasema aastaga lisandus 63 üritust, mis näitab, et vaba aja sisustamist toetavate tegevuste osakaal ja roll raamatukogutöös kasvab.

Olulisemad kohtumised ja üritused:

Mathura raamatu "Jääminek" esitlus ja Virumaa kirjandusauhinna üleandmine, Martin Kukk ("Reeturlik metsavend" esitlus), Kristel Vilbaste ("Looduskirju"), Kersti Loite („Virumaa rahvarõivad“), Arlet Palmiste (Kaugveri õhtu), laulja ja koorijuht Ka Bo Chan. Lastele esitlesid oma raamatuid veel kohalikud kirjanikud Tiia Selli ja Reet Bobõlski.

Toimusid Marju Kõivupuu ja Heiki Pärdi loengud ning Rahvusarhiivi pärastlõuna Rakveres, kus tutvustati digiteeritud arhiiviallikate ja ühisloome projekti „Eestlased Esimeses maailmasõjas“.

Toimus mitmeid kontserte, sealhulgas T. Joametsa ja N. Šaripova klaveriõhtud.

Näitused:

Endise Moldova suursaadiku Victor Guzuni fotonäitus „Magic Estonia Seen by One of Us“, Naiskodukaitse 90, Soome instituudi rändnäitus „Identiteedi olemus“, Mathura „Olemise ring“, Arvo Iho fotonäitus "Johannes Pääsukese jälgedel 100 aastat hiljem", Soome fotograafi Leif Laaksoneni muusikateemaliste fotode näitus "Rambivalguses ja -varjus", RMK loodusfotonäitus „Vereta jaht“, Rakvere linna planeeritavate avalike hoonete projektikonkursside tööde näitus, Piibliseltsi näitus „Pühakiri – käsikirjast emakeelse Piibli. Reformatsioon 500“.

Õpitoad:

Polümeersavi õpitoa (Projekti „Kunst raamatukokku“ raames), mille töödest valmis väike näitus. Leekpea ateljee töötuba "Punatud Jõuluehted" täiskasvanutele.

Keelekohvikud: Eesti keele oskuse lihvimiseks muukeelsetele inimestele. Toimusid 23 korral.

Peale aastast vahet toimus märtsis taas Tasuta raamatu laat. Rakvere Spordikeskuses jagati laiali üle 20000 inimeste poolt kokku toodud raamatu, toimus kultuuriprogramm ja heategevusmüük. Heategevusmüügil teenitud raha eest soetati laste- ja noorteosakonda kaks graafikalauda. Kahepäevasel Suvisel raamatutäival müüdi hulgaliselt raamatukogust kustutatud teavikuid.

4.6.1 peamised koostööpartnerid kohalikul tasandil

- Lääne-Viru Ühisomavalitsuste Liit ja maakonnaleht Virumaa Teataja – osaleti Lääne-Virumaa Aasta teo väljaselgitamises.
- Virumaa Teataja – pikaajaline meediapartner.
- Lääne-Viru Maavalitsus – „Lääne-Virumaa aasta raamatukogu/ raamatukoguhoidja“ tunnustuse väljaandmine.
- Lääne-Virumaa TÕN-i tugigrupp – Maakonna aasta raamatukogu tunnustuse väljaandmine, TÕN-i üritused, kandidaatide esitamine.

Peamine koostöö käib kohalikul tasandil: haridusasutused, seltsid, muuseumid, eraisikud, kohalik omavalitsus ja teised omavalitsuse allasutused (kultuuri- ja rahvamajad, noortekeskused). Raamatukogud aitavad korraldada ja osalevad kohalike suuremate üritustel (laadad, kodukandipäevad, festivalid, kontserdid jne).

4.6.2 peamised koostööpartnerid riiklikul tasandil

- Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing – üritustel ja töörühmades osalemine.
- Rahvusarhiiv – Uhtna raamatukogu oli abiks digiteeritud andmebaaside kasutamise uurijaküsitluse läbiviimisel, LVKRR-s toimus Rahvusarhiivi ja tema projekte tutvustav üritus.
- Eesti Lastekirjanduse Keskus – Laste Vabariigi elamustuur peatus Tapal, Kundas, Väike-Maarjas ja Vinnis. Kõikjal pakkusid ka raamatukogud lastele tegevusi. Raamatu „Pisike puu“ jagamine, lastekirjanduse koolitused, vabariiklikud lasteprojektid.
- Eesti Rahvusraamatukogu – erialased koolitused, kirjanike tuur.
- ETKA Andras – täiskasvanuhariduse projektid, koolitused, täiskasvanud õppija nädala korraldamine.
- Tallinna Keskraamatukogu – projekt Kunst raamatukokku.
- Tartu Linnaraamatukogu – projekt Jutupeatust ehk 100 Eesti ilukirjandusteost avalikus ruumis.

Näituste korraldamisel tehti veel koostööd Viive Noorega, Soome Instituudiga, kirjastusega Pilgrim, Kaitseliidu Viru Malevaga, Jõhvi kunstikooliga.

4.6.3 peamised koostööpartnerid rahvusvahelisel tasandil

Rahvusvahelisel tasemel tegid koostööd ainult Lääne-Virumaa Keskraamatukogu ja Tapa LRK:

- Koostöös Moldova Suursaatkonnaga Eestis ja Moldova aukonsul Einar Vallbaumiga avati LVKRR-s Victor Guzuni fotonäitus, mis rändas Eesti raamatukogudes ning lõpuks Moldovas Lääne-Virumaa sõprusmaakonnas Criulenis.
- LVKRR-s toimus Soome fotograafi Leif Laaksoneni muusikateemaliste fotode näitus "Rambivalguses ja -varjus".
- LVKRR sõprusraamatukogud Soomes on Lapua ja Lappeenranna raamatukogud. 2017. aastal külastas kogemuste vahetamise eesmärgil Lappeenranna raamatukogu 2 raamatukoguhoidjat.. Lapua raamatukogule telliti ajakirja Täheke ja vastu saadi ajakirja Vinski.
- Tapa LRK on koostöösuhetes Soomes Akaa raamatukogu ja Akaa kunstiühendusega.

4.7 Raamatukogu koolituskeskusena kasutajatele.

Kasutajakoolituste arvud on viimaste aastatega tõusnud. 2017.a viidi läbi 232 rühmakoolitust ja 1010 individuaalkoolitust. Märkata on trendi individuaalkoolituste suunas, sest inimestele sobib personaalne nõustamine rohkem, kui grupikoolitus. Rühmakoolitustel osales 2226 inimest, mis on 172 inimese võrra vähem kui mullu.

Eakad on järjest usinamad õppima arvutite ja nutiseadmete kasutamist, kuid nad vajavad rahulikku personaalset lähenemist ja mitmekordset kordamist. Haljalas toimus eakatele koolitus „Muna õpetab kana“, kuhu said juhendajatena kaasatud vabatahtlikud õpilased.

Individuaalkoolitusi pakuvad raamatukogutöötajad oma oskuste piires. Õpetust vajatakse otsingute tegemisel, e-posti kasutamisel, erinevate kontode avamiseks, tervisetõendi saamiseks, pangateenuste ja lugejaportaali kasutamisel jne. Enamus abivajajatest on keskealised ja vanemad inimesed. Noored vajavad abi tekstitöötuses, dokumentide vormistamises.

Rühmakoolitusi tehakse peamiselt lastele. Väikestele viiakse läbi raamatukogutunde, kus tutvutakse raamatukoguga ja õpitakse seda kasutama, kooliõpilastele õpetatakse ka lugejaportaali ja andmebaaside kasutamist. Raamatukoguprogramm on laste jaoks üsna ebaatraktiivne keskkond ja nende tähelepanu võitmiseks peab koolitusel vaeva nägema. Viidi läbi ka teematunde, mis seotus mõne kirjaniku loominguga või näiteks Soome 100. aastapäevaga. LVKRRK-s said lapsed osa võtta programmeerimistundidest.

Kasutajakoolitustega edendavad raamatukogud inimeste arvutikasutamisioskust, aitavad neid digitaalselt kaasata ning kujundavad raamatukogu kui kaasaegse institutsiooni kuvandit. Raamatukogu teatakse kui e-teenuseid pakkuvat, elukestvat õpet toetavat ja oma teadmisi jagavat asutust.

4.8 Raamatukoguteenuse turundus ja väljaanded

Virtuaalkülastuste iga-aastane tõus näitab, et veebilehte kasutatakse raamatukogu kohta info saamiseks üha enam. Paraku on oma veebileht maakonnas ainult 36%-l raamatukogudest ning maakonnas on jätkuvalt raamatukogusid, kelle kohta leiduv ainus info olid kontaktandmed KOV-i kodulehel. Vallaraamatukogudel on koduleht valdavalt olemas, nagu ka kõikidel linnaraamatukogudel ja maakonnaraamatukogul. Paar raamatukogu kaotasid oma veebilehe, kuna suleti keskkond, kus need majutusid.

Kasvas sotsiaalmeedias tehtud postituste arv. Oma FB lehekülj on 16-l raamatukogul, vallaraamatukogud kajastavad oma lehel ka harukogudes toimuvat. Seda peetakse kõige operatiivsemaks ja tõhusamaks info levitamise võimaluseks. Kadrina VRK lugejauuringu kohaselt sai üle 60% vastajatest infot just Facebookist. 2017.a tõusis FB postituste arv 1243-lt 1506-le.

Kohalikus valla/linnalehes kasutasid võimalust raamatukogu tegemiste kajastamiseks vähem kui pooled raamatukogud. Maakonnalehes Virumaa Teataja avaldavad ürituste teateid ja reklaami Tapa LRK ja LVKRRK.

Tõhusaks infojagamise viisiks suusõnalise teavitamise kõrval on infoplatid kaupluse, kooli, vallamaja jne seinal.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu peamine kanal raamatukoguteenuste tutvustamiseks on kodulehekülje ja sotsiaalmeedia (Facebook, vähem ka Instagram) kõrval kultuuriinfo portaali Kultuurikava, mille kaudu jõuavad sündmused ka Rakvere linnavalitsuse ja Rakvere kultuurikeskuse kodulehtedel olevatele kalendritesse ja kultuurikeskuse infolisti.

Kirjandusblogisse „Lugemispäevik“, kuhu raamatukogutöötajad postitavad arvamusi loetud raamatutest, postitati 71 korral, mis teeb 21 postitust rohkem kui varasemal aastal.

2017.a osalesid väljaannete koostamisel:

- Inge Pikkoja raamatu „Uhtna lasteaia maja lugu 1977 – 2017“ ja kalendri „Sõmeru valla Uhtna

piirkonna kaunid koduaiad“ koostamisel.

- Tiina Alavere MTÜ Roela Kodukandi aastakalendri väljaandmises.
- Lääne-Virumaa Keskraamatukogu koostas maakonna raamatukogusid puudutava artikli Lääne-Viru aastaraamatusse.

4.9 Andmebaasid

Uusi andmebaase ei loodud.

Lääne-Virumaa raamatukogud (väljaarvatud Tapa vald) kasutavad raamatukoguprogrammi Urram. Kuna andmebaasi Kodulugu.ee enam ei arendata, lisa sinna kirjeid ainult kaks raamatukogu.

Keskraamatukogu komplekteerimisosakonna töötajad korrastasid kirjeid Urrami kataloogis.

Tapa LRK täiendab pidevalt infosüsteemi RIKS ning selles asuvat kodulooandmebaasi. RIKS süsteemis teostati 6854 otsingut, mis näitab, et tarkvara poolt pakutavaid võimalusi kasutatakse tihedalt.

Uhtna raamatukogu täiendas fotode ja kirjalike ülestähendustega 2016.a loodud Uhtna topoteeki.

Raamatukogude veebilehtedelt leiab viiteid raamatukogude andmebaasidele, kohaliku omavalitsust puudutavatele materjalidele, kultuuri- ja riigiasutustele, mäluasutustele ning kodanikuportaalidele, aga ka raamatublogidele, sõnastikele, kultuurikalendritele jm infokanalitele.

Keskraamatukogu kodulehel on ka maakonna rahvaraamatukogude info ja aruandlus.

5. 2018 aasta tegevused

- Ees ootavad muutused raamatukoguvõrgus: seoses omavalitsuste ühinemisega on oodata ka raamatukogude ühendamisi, millega kaasneb põhimääruste, kasutuseeskirjade ning arengukavade uuendamine ja koostamine. Mõnes raamatukogus on päevakorral olnud ka raamatukoguprogrammi vahetus. Omavalitsuspiiride muutumine võimaldab üle vaadata ka teeninduspiirkonnad ning raha eraldada just sinna, kus raamatukogu rohkem kasutust leiab.
- Jätkub kogude korrastamine ja inventuuride läbiviimine.
- Rahvaraamatukogude kvaliteedihindamise läbiviimine annab pildi maakonna raamatukogude tasemest ja hetkeolukorrast ning võimaluse argumenteeritud läbirääkimiste pidamiseks kohalike omavalitsustega olukorra parandamiseks.
- Ürituste ja näituste teemad on 2018.aastal paljuski kantud Eesti Vabariigi 100. sünnipäevast. Projekti Kunst raamatukokku raames on raamatukogudes tulemas mitmedki noorte kunstnike näitused.
- 2018.a jätkatakse koolitustega, mis aitavad raamatukoguhoidjat e-kodaniku juhendajana, sotsiaalpedagoogilise töö tegijana, täiskasvanuõppe toetajana ja sotsiaalmeedia kasutajana, aga ka kirjandust ning Euroopa kultuuripärandi aastat puudutavate teemadega.

Koostaja: Lea Lehtmets, Lääne-Virumaa Keskraamatukogu peaspetsialist

Direktor

Kaili Õunapuu-Seidelberg

/allkirjastatud digitaalselt/

LISA 1

Personali koolitus

Raamatukogu nimi	Koolituste arv	Koolitustundide arv (koolituse maht)	Koolituseks kulutatud
LVKRRK	40	750	2226
Assamalla	13	37	20
Haljala VRK	23	56	300
Aaspere	5	14	
Varangu	8	17	
Kadrina VRK	14	76	290
Hulja	7	22	
Kihlevere	6	34	
Viitna	4	28	
Vohnja	8	37	
Karepa	13	36	13
Kunda	12	58	34
Laekvere RK	14	50	170
Muuga*			
Venevere	8	25	71
Lepna	8	26	92
Rakke VRK	9	24	27
Roela	4	12	91
Sõmeru	9	21	12
Tamsalu	10	28	42
Tapa LRK	23	18	1205
Jäneda	11	35	
Lehtse	7	18	
Saksi	6	17	
Tudu	2	4	9
Uhtna	12	39	27
Ulvi	5	31	6
Vajangu	1	1	0
Vergi	10	31	19
Vihula	12	32	19
Vinni-Pajusti	19	103	207
Viru-Jaagupi	3	5	30
Viru-Nigula	9	28	44
Võsu	12	43	36
Võsupere	12	32	24
Väike-Maarja VRK	18	59	301
Kiltsi	7	14	
Simuna	14	37	
Triigi	10	32	

*Muugas ja Laekveres on sama töötaja.

LISA 2

Raamatukogutöötajate avalikud esinemised: ettekanded, loengud, koolitused**Inge Pikkoja**

- „Innovaatilised lahendused koduloo talletamiseks – Topoteek“ ERÜ maaraamatukogutöötajate teabepäeval Tartus.

Tiina Alavere

- Ettekanne Roela Põhikoolis „Sa oled see mida sööd“.
- Nukitsamehe maja idee, projekt, toetus ja teostus - ettekanne lapsevanematele.

Ene Heide

- Esinemine raamatukoguhoidjate kutsekoolitusel Rahvusraamatukogus loenguga „Kadrina valla raamatukogu projektipõhised tegevused ja ürituste korraldamine“.
- Ettekanne Lääne-Virumaa raamatukoguhoidjapäeval Kadrina valla raamatukogus.

Maarika Lausvee

- Muuga-Laekvere Kooli Laekvere õppekohas emakeelepäeva tähistamisel ettekandega „Hea lasteraamat 2016“
- Laekvere Rahva Majas läbi valla 25. Aastapäevale pühendatud aktusel

Silja Raudsepp

- Ettekandega piirkonna pärimuspäeval „Virumaa on virulaste hoida. Rakvere kihelkonna Tõrma, Levala ja Karitsa kandi lood“.

Ülle Rajamart

- Seeniorklubi üritusel ettekandega Viru-Jaagupi asula ajaloo ja rahvapärimestest. Vilde kirjanduspreemia ajalugu ja selle laureaadid.

Maiga Parksepp

- Ettekanne Haljala Lasteaed Pesapuu pidulikul emakeelepäevaüritusel
- Haljala Kooli emakeelepäeva aktusel.

Margit Lättemägi

- Eesti Lastekirjanduse Keskuses lastetöötajate õpipäeval ettekandega „Näppupidi-ninapidi näitusel“.

Ere Käärmaa

- Moel toimunud üritusel “Virumoa murdekielel”.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu töötajate esinemised:

Reet Tomband

- Uusimad algupärandid lastekirjanduses ja mängulisi võimalusi lasteraamatute käsitlemisel alushariduse emakeele ja matemaatika ainesektsiooni õpipäeval, Rohuaia LPK õpetajatele, Rakvere Kolledži alushariduse pedagoogika kaugõppe II kursusele.
- Posterettekandega "Raamatukott peidab saladusi" ELK õpipäeval.
- Lugudes leidub tarkust Kadrina Keskkooli tublide õppurite tänapäeval.
- Pildi sisse minemise projekt ja selle võimalused ERÜ lastetöötoimkonna kogemuste tuuril Rakveres, maakonna raamatukogutöötajate seminaril.

Marion Talli

- Lugemiskoer lugemaõppija abiliseks alushariduse emakeele ja matemaatika ainesektsiooni õpipäeval, Vinni Perekodu ja Järvamaa õpetajatele/ raamatukoguhoidjatele.
- Kooditund ehk programmeerimise algtõed Laekvere Koolis

Liina Kompus

- Aimeramat avardab silmaringi alushariduse emakeele ja matemaatika ainesektsiooni õpipäeval, Rohuaia LPK õpetajate koolitus.

Tiina Kriisa ja Kaili Õunapuu-Seidelberg

- Ülevaade rahvaraamatukogude kvaliteedihindamise mudeli pilootprojektist ERÜ mõttetalgutel, maakonna raamatukogutöötajate seminaril.

Kaie Onton

- Raamatutest, raamatukoguhoidja tööst Kadrina Keskkoolis.

Leigi Kütt-Gistvall

- Tänapäeva raamatukogu RTG tänuüritusel.
- Vastlakombed, LVKRRK teenused ja üritused L-V Vaegkuuljate Ühingule.

Marju Saluste

- Raamatukogust, raamatukoguhoidja tööst RRG-s.

Lea Lehtmets

- Kuidas leida viktoriinivastuseid erinevatest andmebaasidest RTG tänuüritusel.
- LVKRRK-lt täiskasvanud õppijale maakonna õpirännakul Väike-Maarja VRK-s, Tapa LRK-s, Aru Gruppis ja Rohuaia lasteaias.
- Raamatukogult kogukonnale Lääne-Virumaa Puuetega Inimeste Kojas.
- TÕN Lääne-Virumaal – ETKA Andrase raamatukogude seminaril.

LISA 3

Raamatukogude ehitamine, renoveerimine, remondid

Raamatukogu nimi	Teostatud tööd (2017)
Viru-Nigula	Välistrepile käsipuu paigaldamine.
Rakke	Juurdeehituse vundamendiosa valmimine
Kadrina VRK Hulja filiaal	Fuajee ja wc renoveerimine, vanast hoidlaruumist puhketoa ja kööginurga ehitamine, osaliselt valgustuse uuendamine.
Tapa LRK Lehtse harukogu	Raamatukoguruumide ümberehitus ja renoveerimine, osaliselt uue mööbliga sisustamine. Lehtse keskusehoonel vahetati aknad, uuendati ventilatsioon.
Jänedal harukogu	Näituseala remont ja uuendamine
Tamsalu	Lugemissaali remont
Vergi	Välisukse ja rattahoidja vahetus
Haljala VRK Aaspere harukogu	Aknapõskede parandus
Väike-Maarja VRK Kiltsi harukogu	Täiskasvanute lugemisruumi remont
Vinni-Pajusti	Välja vahetatud 17 radiaatorit, uutele paigaldatud termostaatventiilid.
LVKRRK	Vahetati 12 esimese korruse akent. Remonditi teise korruse varufondi ruum: avati vaheseinad, värviti seinad-laed ja vahetati põrandakate.

LISA 4

Valik laste-ja noorteüritusi

Raamatukogu	Üritus	Osavõtjate arv
Aaspere	Eno Raud ja tema looming	14
Assamalla	Nukuetendus „Naeris“	7
Haljala	Kohtumine Jaanus Vaiksooga	80
	Lastekirjanduse kuldvillak	30
	Mis keel on emakeel?	70
Hulja	Lastetuba (18x)	3-11
Jäneda	Kohtumine Juhani Püttsepaga	60
Kadrina	Lastekaitsepäev raamatukogus	40
Kunda	Pärlimäng	100
Laekvere	Viktoriin „Pipi ja teised lemmikud“	30
Lehtse	Loeme sajani!	19
Lepna	Suvine raamaturalli	10
Muuga	Raamatukoguöö teadustöötubadega	30
	Matkamäng E. Vilde lapsepõlveradadel	40
Roela	Laste omafilmide õhtu	50
	Sa oled see, mida sööd. Loeng ja õpituba	78
Saksi	Moe kandi kultuuripärand	22
Sõmeru	Muinasjutuhommikud kodustele väikelastele (30x)	205
Tamsalu	Teemahommik: Putukad	11
Tapa	Loeme sajani! (9 luuletundi)	140
	Väikese veidras linnas (9 raamatutundi)	152
	Kino maale: kummardus Nukufilmi loomingule	33
	Üleriigiline laste etluskonkurss „Ellen Niiduga Midrimaal“	88
Uhtna	„Muna õpetab kana“ TÕN-i raames lasteaiade laste loeng helkuritest eakatele	25
	Emakeelepäev Contraga	90
Varangu	Lapsed köögis	4
	„Herberti infojaht“ kooliõpilastele	90
Ulvi	Jutuvõistlus „Minu unistuste raamatukogu“	18
Vihula	Ürituste sari 100 värvi (7x)	91
Vinni-Pajusti	Noorte raamatukoguhoidjate kutseksam	21
	Suur aardejaht raamatukogus	20
Viru-Nigula	Ettelugemise võistlus „Agu Sihvka annab aru“	14
Vohnja	Teematunnid: Talisport ja õuemängud	27
Võsupere	Kes joonistas raamatusse?	9
Väike-Maarja	Kaisuloomade öö raamatukogus	32
	Kohtumine Aidi Vallikuga	52
LVKRRK	Pildi sisse minek: Kunstitunnid (6x) Tiia Metsa, Gerda Märteni, Marja-Liisa Platsi, Kertu Sillaste ja Alge Sardiga	156
	Tule loe Hekule/Nallele (15x)	165
	Mina ka: Koolivaheaja detektiivimäng	17
	Koolivaheaja orienteerumismäng „Kümme vihjet“	11
	Kooditund	9

LISA 5

Ülevaade raamatukoguteeninduse maakondliku koordineerimise ülesannete täitmisest

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu komplekteerib, töötleb ja peab rahalist arvestust ostetud teavikute osas raamatukoguprogrammi URRAM kasutavatele maakonna rahvaraamatukogule - kogu teavikute ostust 82,2% ja annetustest 52,7% saadakse läbi Lääne-Virumaa Keskraamatukogu komplekteerimisosakonna. Maakonnaraamatukogu komplekteerimisosakonna töötajad aitasid raamatukogudel valmistuda inventuuriks ja seda läbi viia 13 -s raamatukogus, 2018. aastal see töö jätkub.

2017.aastal külastasid raamatukogu direktor, peaspetsialist ja komplekteerimisosakonna juhataja maakonnas 14 raamatukogu, kus anti nõu nii raamatukogu kogusid, raamatukoguprogrammi kui muid raamatukoguteemasid puudutavates küsimustes.

Nõustati uusi töötajaid ja omavalitsusi seoses haldusreformist tulenevate muudatustega raamatukoguvõrgus. Tavaks on saanud, et iga aasta alguses saadab maakonnaraamatukogu direktor kõigile omavalitsusjuhtidele ka ülevaate nende raamatukogude tegevuse kokkuvõttest möödunud aastal (arvnäitajad, sh võrdlus maakonna keskmisega; tegevuse edusammud ning parandamist vajavad küsimused jms).

Maakonnaraamatukogu uurib regulaarselt raamatukoguhoidjate erialast koolitusvajadust ja pakub vastavalt sellele täienduskoolitust ja erialast nõustamist. Võimaldamaks heal tasemel täienduskoolitust ka väikeste eelarvetega raamatukogudele, otsitakse täiendavaid rahastamisvõimalusi.

Maakonnaraamatukogu vahendas maakonnale ERÜ, kultuuriministeeriumi, rahvusraamatukogu ja teiste organisatsioonide erialast infot. Koostöös Lääne-Viru Maavalitsusega korraldati maakonna aasta raamatukoguhoidja valimist.

Raamatukogu lasteosakond on koordineerivaks keskuseks lasteprojektidele ja maakonna üritustele. 2017.aastal selgitati maakonnaraamatukogus välja parimad kirjandusetundjad, ettelugejad ning kirjandivõistluse tulemused.

Teades kohalikke olusid ning omades maakonna tervikpilti on maakonnaraamatukogu oluliseks vahelülis riigi, omavalitsuste ja raamatukogude vahel.